

“Hoi mevrouw we hadden een paar vragen”

Hoe corona het lesgeven steeds informeler maakte

In ruim een jaar online onderwijs als gevolg van corona is er veel veranderd. Het contact tussen docent en leerlingen verloopt weliswaar op afstand, maar de onderlinge communicatie is informeler dan ooit.

LOTTE WIJBRANDS
PUBLICIST EN DOCENT NEDERLANDS

Het is woensdagavond tien uur als ik op mijn telefoon een chatberichtje krijg van een leerling: “Mevrouw, wanneer was de deadline ook alweer?” Ik zit op de bank in een joggingbroek een sitcom te kijken. Zonder erbij na te denken open ik de app van Microsoft Teams en typ een antwoord: “maandag 16:00”. “Oké bedankt!”

Pas als ik Netflix een paar seconden terugspoel om het gemiste stukje in te halen, dringt het tot me door: dit was een paar jaar geleden ondenkbaar. Het bericht, de toon, het tijdstip: het is allemaal nieuw. Sinds ‘lockdown’ een begrip is en ‘online les’ bestaat, is mijn contact met leerlingen op talloze wijzen veranderd.

Voordat er online les werd gegeven, had ik nauwelijks digitaal contact met leerlingen. Ik kreeg weleens een verdacht beleefde mail met de vraag een deadline uit te stellen, of een bericht van een bezorgde ouder, maar dat was het wel. Soms stuurde een leerling me een verzoek op Instagram, wat ik altijd weigerde, omdat ik ze niet té veel wil toelaten tot mijn privéleven.

En toen sloten de scholen. Sindsdien verliep al mijn contact met leerlingen digitaal. De lessen gaf ik per video, al het andere contact ging via de chat. Het bleek een totaal nieuwe communicatiewereld. Zowel docenten als leerlingen wisten nog niet precies hoe het werkte. Wat zijn de gebruiken? Wat de conventies? We zochten het gaandeweg samen uit.

LAAT MAAR

Het eerste wat me opviel: de drempel van chat is heel laag en het meeste contact is dan ook heel praktisch van aard: “Waar staat de powerpoint”, en “Oh oké sorry dat heb ik niet gehoord, mijn puppy heeft zojuist alle wifiekabels doorgebeten ...” Af en toe stelt een leerling een inhoudelijke vraag waar in de les geen tijd voor was. Het

Een leerling: “Als ik écht iets wil bereiken, bijvoorbeeld dat een deadline verplaatst wordt, dan schrijf ik een net berichtje.”

ontvangen van een chatberichtje voelt dan ook bijna als het krijgen van een bericht via WhatsApp. Het is de gewoonte om zo’n bericht meteen te openen en te beantwoorden. Aan de ene kant vind ik dat handig: het kan gemakkelijk even tussendoor, het kost geen moeite. Tegelijkertijd wil ik niet dat er van me verwacht wordt dat ik altijd bereikbaar ben, iets waar sommige leerlingen wel van uitgaan. Toen ik laatst wat berichtjes een dag onbeantwoord liet (ik was namelijk dit stuk aan het schrijven), stuurde de ene leerling erachteraan: “??”, wat me nou ook weer niet de bedoeling leek. De ander schreef na een tijdje: “Laat maar, ik heb het al gevonden.”

Uit dat laatste blijkt ook wel dat de drempel soms iets té laag is, en dat ze komen met dingen die ze best zelf kunnen oplossen: “Wat is de stof van de toets?”, “Waar moet ik de opdracht inleveren?”

Een vriendin die lesgeeft op het hbo, vertelt dat ze om die reden die is overgestapt op e-mail, waarna de onnodige berichtjes vanzelf verdwenen.

GROETJES

Naast die laagdrempeligheid is er nog iets wat me opvalt aan de chatberichtjes die ik krijg: de informele toon. Leerlingen gebruiken bijvoorbeeld geen aanhef, zoals in een e-mail, maar spreken me aan zoals ze ook op school zouden doen. Zo begint een leerling zijn bericht met: “hoi mevrouw we hadden een paar vragen”, of een leerling schrijft: “mevrouw ik ben waarschijnlijk wat later, want ik moet mijn zusje ophalen van school”. Een enkele keer sluit een leerling af met “groetjes” en een naam, maar zodra het gesprek verdergaat, verdwijnt dat ook:

- Hoi mevrouw, Ik vind het echt veel fijner als ik mijn antwoorden schrijf ipv typ. Kan dat ook?
Groetjes Janne.
- Ja, schrijven mag ook.
- Top!

Hoe ervaren jongeren dit zelf? Een leerling uit 5-vwo merkt op dat haar toon ook afhangt van de inhoud: “Bij een korte vraag, bijvoorbeeld over het huiswerk, is mijn toon best informeel, maar als ik écht iets wil bereiken,

bijvoorbeeld dat een deadline verplaatst wordt, dan schrijf ik echt een net berichtje met een aanhef en afsluiting.”

Dat valt ook op in een chatberichtje dat Veerlevier van Schooten, docent op een gymnasium in Hilversum, ontving:

Beste mevrouw van Schooten,

Zoals u had aangekondigd heb ik binnenkort met Lara, David en Renate mijn presentatie over dystopie. Maar ik weet niet goed hoe ik dit moet doen, aangezien Kim eerst in mijn groepje zat. Zij had de opdracht om het achtergrondverhaal te verzinnen en we weten niet hoe we het zonder haar moeten doen.

Mvg,
Marrit van der Veen

Daarna schakelt de leerling moeiteloos over van de formele toon op de WhatsApp-achtige vorm. Een paar seconden later komt het volgende berichtje erachteraan: “Jeetje wat heb ik dit lastig geformuleerd, oeps”.

Hoe informeel het contact precies is en kan zijn, is voor docenten en leerlingen nog zoeken. De ene leerling schrijft “ssry ik was de laatste weken druk” en stuurt een gifje mee, de ander doet dat bewust niet. Ook ikzelf merk dat ik soms gedachteloos “hahaha” typ, of emoji’s verstuur. Zeker als ik mijn telefoon gebruik, gaat dat bijna vanzelf. Soms ontstaat ook de vraag of het contact niet té informeel wordt. Dat een leerling een foto van een gehaakte knuffel stuurt, vind ik leuk, maar het eerdergenoemde “??” is over de grens.

BLIJVERTJE

Inmiddels zijn de scholen weer half open. Vaak komt dat erop neer dat de helft van de klas thuiszit en de andere helft op school les heeft. Ook verre van ideaal, maar vrijwel elke docent is het erover eens dat ‘live’ lesgeven vele malen beter werkt dan online, ook wat betreft de communicatie. In een klas kun je écht contact hebben, kun je zien hoe leerlingen reageren, kun je peilen wat er binnenkomt en waar de aandacht afdwaalt.

Toch merk ik dat het chatbericht als communicatiemiddel niet zomaar weg is. Het is een extra optie, die door zijn snelheid en laagdrempeligheid soms alsnog aantrekkelijker is dan wachten tot maandag het vierde uur wanneer je weer Nederlands hebt. Nog steeds krijg ik af en toe berichtjes van leerlingen die in de les iets zijn vergeten te vragen, of tijdens het huiswerk maken ergens tegenaan lopen.

Nu die chat weleens een blijvertje zou kunnen zijn, moet ik nog beter gaan nadenken over de grenzen van dat medium. Wanneer ben ik bereikbaar? Hoe informeel kan het contact zijn? Zonder het me echt te realiseren, sloot ik laatst een online gesprek af met “En nu ga ik netflixen.”

“Veel plezier”, was het nette antwoord. ◀

De namen van de leerlingen zijn gefingeerd.